

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

Google

OPEN ACCESS

ULRICH'S WEB

OpenAIRE

ROAD

LIBRARY.RU

Alifon

ISSN

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS

Crossref

Kredit portfelini tahlil qilish asosida tijorat banklari faoliyatini optimallashtirish yo'llari Jo'rayev Eldor Berdibekovich	1289
Agrosanoat klasterlarida xarajatlarni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida hisobga olishni rivojlantirish Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	1295
Oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish Xonimqulov Islom Ergash o'g'li	1300
Oliy ta'lim tizimini samarali tashkil etishda moliyaviy mablag'lardan foydalanish amaliyoti tahlili Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	1305
O'zbekistonda inflatsion targetlash orqali milliy valyuta barqarorligi ta'minlashning ahamiyati Shamansurova Zilola Abduvahitovna	1308
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimiz bank tizimining samaradorli ko'rsatkichlari Erdonayev Aliqul Xalimovich	1314
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xizmat ko'rsatish sohasining o'rni Ayubov Ilyos Ilxomovich, Bozorov Jobir Sirojiddin o'g'li	1321
Ovqatlanish xizmatlarida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligi Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	1325
Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy hisobotning muammolari Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	1329
Structural features of digital neighbourhood in the context of digital economy Gulsara Ostonakulova	1333
O'zbekiston davlat va mahalliy budjet tizimining zamonaviy holati va uni isloh qilish yo'nalishlari Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	1340
Barqaror turizm uchun ekologik toza transport tizimlarining ahamiyati Vakilov Ruslan Tillabayevich	1344
Turizm xizmatlarini ko'rsatishda noturar joylardan foydalanish: ijara munosabatlarining huquqiy tahlili Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	1349
O'zbekiston iqtisodiyotiga xos xavf-xatarlar dinamikasining ekonometrik tahlili Qodirov Ural Safar o'g'li	1354
Jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni prognoz qilishning samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tizimi Babayev Shavkat Bayramovich	1359
Влияние макроэкономической стабильности на обеспечение благосостояния населения Узбекистана Аскарова М.Т	1364
Tadbirkorlikda raqamli texnologiyalardan foydalanish natijasida dunyo iqtisodiyotida sodir bo'lgan o'zgarishlar Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	1369
Sug'urta tashkilotlarini moliyaviy barqarorligini ta'minlashda andarraying xizmatidan foydalanish D.E.Qarshiev	1373
Mintaqa hunarmandchilik mahsulotlarini rivojlantirish hamda brendlarni shakllanishga ta'sir etuvchi omillarning tizimi tahlili Norqobilova Feruza Abduhomidovna	1378

MINTAQA HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BRENDLARINI SHAKLLANISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING TIZMILI TAHLILI

Norqobilova Feruza Abduhomidovna

Qarshi davlat texnika universiteti

"Beznis va boshqaruv" kafedrasini mudiri,
falsafa fanlari doktori, dotsent.

<https://orcid.org/0009-0009-9911-5070>

norqobilova85@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada mintaqaviy hunarmandchilik mahsulotlarini rivojlantirish hamda ularning brendlarini shakllantirish jarayoniga ta'sir ko'rsatuvchi omillar tizimli yondashuv asosida tahlil qilingan. Mahalliy xususiyatlar, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar, marketing strategiyalari, innovatsion yondashuvlar va ekologik talablar asosiy omillar sifatida o'rganilgan. Shu bilan birga, xorijiy tajriba tahlili asosida tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: hunarmandchilik, brend, mintaqaviy rivojlanish, innovatsiya, marketing, mahalliy mahsulot, omillar tahlili.

Abstract: This article analyzes the factors influencing the development of regional handicraft products and the process of forming their brands based on a systematic approach. Local characteristics, socio-economic conditions, marketing strategies, innovative approaches and environmental requirements are studied as the main factors. At the same time, recommendations are developed based on the analysis of foreign experience.

Key words: handicraft, brand, regional development, innovation, marketing, local product, factor analysis.

Аннотация: В данной статье анализируются факторы, влияющие на развитие региональных ремесленных изделий и процесс формирования их брендов на основе системного подхода. В качестве основных факторов изучаются местные особенности, социально-экономические условия, маркетинговые стратегии, инновационные подходы и экологические требования. При этом разрабатываются рекомендации на основе анализа зарубежного опыта.

Ключевые слова: ремесло, бренд, региональное развитие, инновации, маркетинг, локальный продукт, факторный анализ.

KIRISH

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida hunarmandchilik sohasi iqtisodiy va madaniy taraqqiyotning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, mintaqaviy mahsulotlarni brendlashtirish va ularga global bozorda o'z o'rini topish imkoniyatini yaratish orqali ichki ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash muhim vazifaga aylangan.

Mintaqa aholisini xalq hunarmandchilik sohasiga jalb qilish tizimini takomillashtirish, "usta-shogird" an'analari asosida mahallalarda yoshlarga hunar o'rgatish va bandligini ta'minlash, shuningdek, kambag'allikni qisqartirish hamda hunarmandchilikni rivojlantirish bo'yicha amalga bir qancha islohotlarni izchil davom etmoqda. Xalq hunarmandchilikni raqamlashtirish bu zamonaviy raqamli hunarmandchilikning rivojlanishini bugungi kunda kuzatilishi mumkin bo'lgan shaklidir. Mintaqada xalq hunarmandchilik rivojlanishini trend modellar asosida baholash va xalq hunarmandchilikni o'rganish bilan bog'liq bo'lgan holatlar hozirgi kunning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Mintaqa aholisini xalq hunarmandchilik sohasiga jalb qilish tizimini takomillashtirish, "usta-shogird" an'analari asosida mahallalarda yoshlarga hunar o'rgatish va bandligini ta'minlash, shuningdek, kambag'allikni qisqartirish hamda hunarmandchilikni rivojlantirish bo'yicha amalga bir qancha islohotlarni izchil davom etmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 20-dekabrda "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va aholining daromad manbaini kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-55-son qarori [1] va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 30-dekabrda "Hunarmandchilik faoliyatini

qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi [2] Qarorlari qabul qilindi, ushbu qaror mamlakatimiz aholisini ish bilan band qilish, ularning loyihalarini moliyalashtirish, hunarmandchilik sohasini rivojlantirish va hunarmandlarimiz faoliyatini qo'llab-quvvatlash, imtiyozli kreditlar yillik 14 foiz stavkada "Hunarmand" uyushmasi a'zolariga ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun asbob-uskuna, ehtiyot qismlar va xom ashyo materiallarini xarid qilish, hunarmandchilikni rivojlantirish markazlari, "usta-shogird" maktablarini tashkil etish, uy-muzeylar va ustaxonalar qurish yoki shu maqsadlarda bino va inshootlar sotib olish uchun 3 yilgacha muddatga hamda aylanma mablag'larini to'ldirish uchun 18 oygacha muddatga ajratilishi nazarda tutilganligi xalq hunarmandchilik sohasidagi ijobiy o'zgarishlar ko'zatilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalq hunarmandchilikni rivojlantirishning iqtisodiy muammolari va mintaqalarda xalq hunarmandlarning amaliy san'atini yanada rivojlantirish asosida mintaqalarda milliy xalq hunarmandchilikni raqamlashtirish masalalarida xorijlik iqtisodchi olimlardan Basco [3] shuningdek, milliy iqtisodiyotda oilaviy hunarmandchilikning ijobiy tomonlari shundaki korporativ boshqaruv va hunarmandchilikning rivojlanishiga institusional yondashuv nuqtai nazaridan, ularning o'ziga xos tomonlari o'rganilgan (Banalieva, Eddleston, Zellweger; Steier) [4].

Ushbu yo'nalish bo'yicha respublikamiz olimlari A.O'lmasov[5], D.T.Yuldashev, O.M.Pardaeva [6] va boshqalar o'z ishlarida oilaviy biznes va hududlar rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikning nazariy modeli xalq hunarmandchilikning ijobiy tomonlari tadqiq etadi. Bunda asosiy e'tibor oilaviy biznes asosida milliy hunarmandchilikka qaratilgan bo'lib, xalq hunarmandchilikni raqamlashtirishning iqtisodiy va ijtimoiy tabiati nuqtai-nazaridan ochib berilmagan.

Tadqiqot metodologiyasi.Ayni paytda xalq hunarmandchilik sohasida raqamlashtirish va istiqbollarini belgilash borasida olib borilayotgan ishlar ham masalaga jiddiy yondashgan holda ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqozo etmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mahsulot sifati va innovatsion yondashuvlar, an'anaviy uslublarga zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish va sifat nazorati tizimining joriy etilishiga bog'liq. Davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash dasturlari hunarmandchilikni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, grantlar, subsidiyalar va kreditlar hamda xalqaro hamkorlik dasturlarida ishtirok etish imkoniyatini keltirib chiqaradi (1-jadval).

1-jadval. Davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash dasturlari hunarmandchilikni rivojlantirishga tahlilijadval

№	Omillar	Izoh
1.	Madaniy va tarixiy meros	Mintaqaning qadimiy hunarmandchilik an'analari va estetik xususiyatlari
2.	Mahalliy resurslar va xomashyo bazasi	Tabiiy xomashyo va ekologik resurslarning mavjudligi
3.	Hunarmandlar salohiyati va ustoz-shogird an'anasi	Hunarmandlarning kasbiy mahorati va bilimlar uzluksizligi
4.	Mahalliy iqtisodiy sharoit va infratuzilma	Texnologik baza, ustaxona va moliyaviy imkoniyatlar holati
5.	Marketing va brend menejmenti ko'nikmalari	Brend yaratish, marketing va elektron savdoni boshqarish ko'nikmalari
6.	Geografik joylashuv va turizm salohiyati	Turistik resurslar va hunarmandchilikni turizmga integratsiya qilish
7.	Geografik indikatsiya (GI) va huquqiy himoya	Mahsulotlarning geografik kelib chiqishini huquqiy himoya qilish
8.	Mahsulot sifati va innovatsion yondashuvlar	An'anaviy hunarmandchilikka innovatsion texnologiyalarni qo'shish
9.	Davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash dasturlari	Hunarmandchilikni rivojlantirishga qaratilgan hukumat dasturlari va grantlar

Hunarmandchilik mahsulotlarining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tahlil natijasida quyidagi asosiy omillar aniqlangan va bular quyidagilardan iborat

Ijtimoiy-iqtisodiy omillar: Aholining daromad darajasi, bandlik holati, mahalliy iste'mol bozori.

Madaniy va tarixiy omillar: Hunarmandchilik an'analari, tarixiy maktablar va ustoz-shogird an'analari.

Davlat siyosati va huquqiy baza: "Hunarmand" uyushmasi faoliyati, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va grantlar.

Logistika va infratuzilma: Xomashyo yetkazib berish zanjirlari, savdo yo'llariga yaqinlik.

Raqamlashtirish darajasi: Onlayn savdo platformalari, elektron sertifikatlash, QR-kodli mahsulotlar.

Asosiy omillarning umumiy ko'rinishi hududiy hunarmandchilik brendlarini shakllantirishda birinchi navbatda madaniy va tarixiy merosning roli muhim ahamiyat kasb etadi. Mintaqaning qadimiy hunarmandchilik an'analari va estetik xususiyatlari mahsulotlarning o'ziga xosligini va noyobligini belgilab beradi. Mahalliy resurslar va xomashyo bazasining mavjudligi esa ushbu an'analarni saqlab qolish va ularni zamonaviy bozorga moslashtirish imkonini yaratadi. Hunarmandlarning salohiyati va ustoz-shogird tizimi orqali hunarmandchilik mahorati va tajribasi avloddan-avlodga uzatiladi, bu esa kasb barqarorligini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hunarmandchilik mahsulotlarini brendlashtirish faqat estetik ko'rinish emas, balki strategik iqtisodiy yo'nalish hamdir. Mintaqaviy xususiyatlarni inobatga olgan holda tizimli yondashuv asosida quyidagilar tavsiya qilinadi: Har bir viloyatda brend strategiyasini ishlab chiqish. Hunarmandlar uchun raqamli savdo va reklama bo'yicha o'quv kurslarini tashkil etish. Mahalliy xomashyoga asoslangan ekologik mahsulotlarga alohida yondashuv. Xorijiy tajribalarni o'rganish asosida brend dizayn maktablarini rivojlantirish. Hunarmand mahsulotlariga geografik ko'rsatkich (GI) belgilash tizimini joriy qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 20-dekabrda «Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va aholining daromad manbaini kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-55-son qarori // <https://lex.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 30 dekabrda PQ-77-son "Hunarmandchilik faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Qarori. // <https://lex.uz/docs/5807559>
3. Basco, R. Family business and regional development - A theoretical model of regional familiness. Journal of Family Business Strategy (2015), <http://dx.doi.org/10.1016/j.jfbs.2015.04>
4. Banalieva E.R., Eddleston K.A., Zellweger T.M. When do family firms have an advantage in transitioning economies? Toward a dynamic institution-based view // Strategic Management Journal. – 2015. –T. 36. -№ 9.
5. O'Imasov A. Oila iqtisodiyoti. Toshkent – "Mexnat"- 1998.;
6. Paradaev M.Q. Oila xo'jaligi iqtisodiyoti va tadbirkorligi. Samarqand 2001 y.;
7. Norqobilova, F. A. International scientific and practical conference // [Iqtisodiy erkinlik indeksi hunarmandchilik sohasini rivojlantirishdagi roli \(zenodo.org\)](https://zenodo.org), 2023. – p 255-257
8. Arens R. Complex processes for envelopes of normal noise // IRE Trans. Inform. Theory, Sept. 1957, vol. IT-3, pp. 204-207.
9. Mukhitdinov Khudoyar Suyunovich1, Norqobilova Feruza Abdihamidovna2. // Prospects Of Digitalization Of Craftsmanship Development In The Region / Journal of Pharmaceutical Negative Results: Volume 13: Special Issue 9: 2022.
10. F. A Norqobilova. // Xizmat ko'rsatish tarmoqlarini modellashtirishda tizimli tahlil qilish, sintezlash va optimallashtirish / Vol. 1 No. 2 (2021): International journal of conference series on education and social sciences. (Online) p. 224-228.

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzirimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
